

کرسى حقوق بشر، صلح و دموکراسى یونسکو

دانشگاه شهید بهشتی

مجموعه اسناد بین المللی حقوق بشر

جلد دوم

قسمت اول

اسناد منطقه‌ای

دکتر اردشیر امیراجمند

با همکاری

محسن میرمحمد صادقی

دکتر مرتضی زهرایی

دکتر قاسم زمانی

صابر نیاورانی

محمد کاوند

مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر / کرسی حقوق بشر، صلح و دموکراسی
یونسکو؛ با همکاری سازمان اصلاحات جزایی بین‌المللی؛ زیر نظر اردشیر
امیر ارجمند... و [دیگران]؛ با پیشگفتاری از ماری رابینسون. -- تهران :
جنگل ، ۱۳XX -

ISBN 964-8917-41-8

ج.

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

Droits de l'homme recueil d'instruments
internationaux. پشت جلد به انگلیسی.

خلاصه: ج. ۱. اسناد جهانی. -- ج. ۲. اسناد منطقه‌ای..

۱. حقوق بشر -- اسناد و مدارک. الف. امیر ارجمند، اردشیر، ۱۳۴۸ -

ب. رابینسون، ماری. ج. یونسکو، کرسی حقوق بشر، صلح و دموکراسی

UNESCO chair in Human Rights, Democracy, Peace

اصلاحات جزایی بین‌المللی Tolerance and International

understanding penal reform International. ه. عنوان.

۳۴۱ / ۴۸

م ۳ / ۲۲۳۸ K

۱۳۰۰ ی

۳۸۸۱۴-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

□ نام کتاب : مجموعه اسناد بین‌المللی حقوق بشر (اسناد منطقه‌ای)

□ تألیف : دکتر اردشیر امیر ارجمند و همکاران (محسن میر محمد صادقی، دکتر مرتضی زهرایی،

دکتر قاسم زمانی، صابر نیاورانی، محمد کاکاوند)

□ ناشر : انتشارات جنگل

□ قطع و شمارگان : وزیری، ۱۰۰۰ نسخه

□ نوبت و سال چاپ : اول، ۱۳۸۵

□ حروفچینی و صفحه‌آرایی : لیلی ایمانی

□ چاپ و صحافی : دانش‌پژوه

□ قیمت : ۱۵۰۰۰ ریال

□ شابک : ۸-۴۱-۸۹۱۷-۹۶۴

تلفن : ۶۶۴۸۲۸۳۰ - ۶۶۴۹۵۲۷۵

«حق چاپ برای ناشر محفوظ است»

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار
۱۱	کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادیهای اساسی
	● پروتکل شماره یک:
۳۳	اجرای برخی حقوق و آزادیهایی که در بخش یکم کنوانسیون گنجانیده نشده‌اند.....
	● پروتکل شماره دو:
۳۷	اعطای صلاحیت صدور نظریه‌های مشورتی به دادگاه اروپایی حقوق بشر ..
	● پروتکل شماره سه:
۴۱	اصلاحیه مواد بیست و نهم، سی‌ام، سی و چهارم کنوانسیون
	● پروتکل شماره چهار:
۴۵	حمایت از برخی حقوق دیگر
	● پروتکل شماره پنج:
۴۹	دولتهای مواد بیست و دوم، و چهارم کنوانسیون
	● پروتکل شماره شش:
۵۳	لغو مجازات اعدام.....
۵۷	● پروتکل شماره هفت
۶۳	● پروتکل شماره هشت
۶۹	● پروتکل شماره نه
۷۳	● پروتکل شماره ده

• پروتکل شماره یازده:

۷۵ بازسازی مکانیسم نظارت مقرر در کنوانسیون

• پروتکل شماره دوازده:

۹۳ کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادیهای اساسی

۱۱۳ کنوانسیون امریکایی حقوق بشر

۱۴۷ منشور افریقایی حقوق بشر و ملتها

www.ketab.ir

پیشگفتار

جهان شمولی حقوق بشر در عصر کنونی یکی از مباحث حساس نظری حقوقی است که دارای آثار عملی گسترده است. جهان شمولی حقوق بشر در اسناد بین‌المللی جهانی، منطقه‌ای، آرای قضایی و در نظریه‌های حقوقی بیش از گذشته تأکید شده است؛ اما مخالفان آن هم کم نیستند. بویژه آنهایی که با ارائه طیف متنوعی از آرا مبنای مشترکی را برای حقوق بشر قائل نیستند یا به نسبت‌گرایی مطلق در این زمینه باور دارند. پدیده جهانی شدن و سوالات مطروح در این حوزه، بویژه تهدیدها و فرصت‌های ناشی از آن نیز به نوبه خود موجب دامن زدن به بحث جهان شمولی حقوق بشر و حساسیت مضاعف آن شده است. در واقع جهانی شدن فرایندی است که قبلاً آغاز شده و سرانجام آن قابل پیش‌بینی دقیق نیست. رهیافت سلطه‌جویانه از جهانی شدن که چشم‌انداز آن تشکیل امپراطوری جهانی جدید است و رهیافت دموکراتیک که تشکیل جامعه جهانی جدید حول محور بشریت را نشانه می‌گیرد، دو رویکرد کاملاً متفاوت نسبت به حقوق بشر و جهان شمولی آن را عرضه می‌کند. در اولی حقوق بشر در خدمت طرح و برنامه جهانی شدن و جهان شمولی آن وسیله‌ای برای مشروعیت بخشیدن به جهان‌گرایی و تبدیل یک فرهنگ - یعنی فرهنگی که برخاسته از اقتصاد و قدرت نظامی برتر است - به فرهنگ جهانی است. در دومی، حقوق بشر در خدمت انسانیت و جهان شمولی آن وسیله برای درک متقابل، توافق و عمل به ارزشهای مشترک است. ارزشهایی که بنیادهای زندگی مشترک در جامعه بین‌المللی را شکل می‌دهد، جامعه بین‌المللی که در آن این ارزشهای مشترک برتر از منطق قدرت یا حاکمیت دولت‌ها عمل می‌کنند.

در عصر جهانی شدن و در حرکتی ظاهراً ناهمسو شاهد میل شدید به منطقه گرایی هستیم. به گونه‌ای که شاید بتوان گفت یکی از ویژگیهای جهانی شدن، تحلیل حاکمیت دولتها به نفع نهادهای فراملی منطقه‌ای است.

منطقه گرایی در دو حوزه اقتصاد و حقوق با شکل‌گیری سازمانهای بین‌المللی منطقه‌ای جدید و توسعه و تکامل سازمانهای منطقه‌ای قبلی جلوه‌ای آشکار یافته است. در حوزه حقوق، در حالی که شاهد تأکید هر چه بیشتر بر جهان شمولی حقوق بشر هستیم، در حرکتی موازی، تلاش جهت تصویب اسناد و سازوکارهای منطقه‌ای حمایت از حقوق بشر جلب توجه می‌نماید. لذا این سؤال طرح می‌شود که آیا بین این دو جریان همگرایی وجود دارد یا واگرایی؟ هر دو فرض قابل تأمل است. اگر اسناد منطقه‌ای حمایت از حقوق بشر از مبادی و مبنایی متفاوت و مغایر با اسناد بین‌المللی حرکت نموده و در نتیجه حقوق شناسایی شده در سطح جهانی و منطقه‌ای همسو نباشند، قطعاً منطقه گرایی رقیب و حتی خطری جدی برای جهان شمولی حقوق بشر خواهد بود. اما اگر منطقه گرایی با رعایت ارزشهای جهانی شکل گیرد، این چنین منطقه گرایی نه تنها مغایرتی با جهان شمولی حقوق بشر نخواهد داشت بلکه مؤید و مقوم آن خواهد بود و به علاوه دموکراتیزاسیون نظام بین‌الملل در حوزه حقوق بشر و تحقق شعار دشوار جهان شمولی در عین رعایت تفاوت‌های فرهنگی را نیز تا حدود زیادی میسر می‌سازد. با توجه به این که همگرایی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در هر منطقه قوی‌تر از سطح جهانی است، در اسناد منطقه‌ای حقوق بشر امکان تبدیل مفاهیم کلی (concept) به مفاهیم تفصیلی (conception) بیشتر است. بدین ترتیب به قواعد حقوقی که دارای حد و حصر معین و مشخص‌تری اند دست خواهیم یافت. در سطح منطقه‌ای پیش‌بینی سازوکارهای تضمین حقوق بشر بویژه سازوکارهای قضایی ساده‌تر و مؤثر است. به عبارت ساده‌تر، در سطح منطقه‌ای، حقوق بشر سریع‌تر تبدیل به واقعیت اجتماعی می‌شود.

نظام حقوق بشر در سطح جهانی دو اشکال اساسی دارد. اول اینکه در بعضی از

موارد، حد و حصر و محتوای قواعد به اندازه کافی مشخص نیست و مفاهیم کلی به درستی تبدیل به مفاهیم تفصیلی نمی‌گردند. دوم آنکه سازوکارهای تضمینی گسترده و مؤثر نمی‌باشند. منطقه‌گرایی می‌تواند راه‌حلی ممکن برای حل این مشکل باشد.

جلد اول (قسمت اول) اسناد جهانی حقوق بشر در سال ۱۳۸۱ به خوانندگان عزیز ارائه شد. در آن مجموعه، پس از مهمترین اسناد جهانی حقوق بشر تأکید بر تضمینات قضایی بود. جلد دوم به اسناد منطقه‌ای حقوق بشر اختصاص یافته است. قسمت اول این جلد شامل مهمترین اسناد منطقه‌ای است که موجب نظامهای منطقه‌ای حقوق بشر می‌باشند. بدین ترتیب امکان مقایسه فرایند شکل‌گیری نظام جهانی حقوق بشر و نظامهای منطقه‌ای و مقایسه مفاهیم کلی و مفاهیم تفصیلی حقوق شناسایی شده در اسناد جهانی و منطقه‌ای و همچنین سازوکارهای تضمین حقوق در این دو سطح فراهم می‌گردد. به علاوه انجام همین مقایسه در سطح منطقه‌ای یعنی بین قاره‌های مختلف (اروپا - آمریکا - آفریقا) مسیر می‌گردد. با توجه به اینکه حمایت از حقوق بشر در سطح اروپا با تصویب پروتکل‌های الحاقی متعدد به کنوانسیون اصلی تحول تدریجی یافته، که خود در شرایط حاضر تجربه‌ای بی‌بدیل است، جهت فراهم نمودن امکان پیگیری این تحولات به موازات فرایند استحکام همبستگی در اروپا، کنوانسیون اروپایی حقوق بشر در دو نسخه آورده شده است. نسخه اول، شامل سند اصلی و اصلاحات تدریجی آن به تفکیک است و نسخه دوم، ترکیب سند اصلی و اصلاحات بعدی است. امید است مجلد حاضر بتواند پژوهشگران، دانشجویان، کارگزاران حکومتی و جامعه مدنی را در شناخت دقیق‌تر و سیر تحول حقوق بشر در جامعه بین‌المللی کمک نماید.

اردشیر امیراجمند